

Utlåtande 2015: RI (Dnr 023-3823/2003)

Försäljning av AB Stokab

Motion (2003:32) av Jan Björklund m.fl. (FP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2003:32) av Jan Björklund m.fl. (FP) om "Försäljning av AB Stokab" anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Jan Björklund m.fl. (FP) har i kommunfullmäktige i november 2003 väckt en motion (2003:32) om försäljning av AB Stokab (Stokab). Motionen behandlades, tillsammans med en annan motion som numera är återtagen, av kommunstyrelsen i början av 2007 (utlåtande 2006:48). Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 12 februari 2007 utgick ärendet från kommunfullmäktiges sammanträde och tas därför upp på nytt.

Beredning

Motionen har remitterats till stadsledningskontoret, Stockholms Stadshus AB och AB Stokab.

Stadsledningskontoret anser att fibernätet i Stockholm utgör en strategisk infrastruktur i likhet med exempelvis vattenledningsnätet. Styrkan i verksamheten är operatörsneutraliteten vilken garanterar en fri och öppen konkurrens mellan de marknadsaktörer som fyller nätet med innehåll. Vidare

anser stadsledningskontoret att det innebär en stor praktisk fördel när stadens ”grävmonopol” kan utnyttjas så att utbyggnad och underhåll av fibernätet kan samordnas.

Stockholms Stadshus AB anser att staden bör behålla hela sitt ägande i AB Stokab. Det främsta skälet är att det saknas lagstöd för att kunna garantera ett operatörsoberoende AB Stokab efter en försäljning även med det förslag om maktindelning som framlagts i motionen. AB Stokab med nuvarande funktion som operatörsoberoende leverantör utgör en balanserande faktor och ett konkurrensskapande alternativ till såväl befintliga som nya aktörer på Stockholmsmarknaden.

AB Stokab konstaterar att ägandet av Stokab är en fråga som inte primärt ankommer på bolaget. Styrelsen är dock av den bestämda uppfattningen att en försäljning, utan att fortsatt operatörsoberoende kan garanteras, riskerar att negativt och påtagligt påverka konkurrenssituationen på data- och telekommunikationsmarknaden i Stockholmsområdet med därav följande negativ inverkan på stadens och regionens attraktionskraft.

Mina synpunkter

Stockholms stad har genom Stokab byggt upp en konkurrensneutral IT-infrastruktur för elektronisk kommunikation. Genom att tillhandahålla ett öppet och operatörsneutralt fibernät skapas goda förutsättningar för utveckling av effektiva och innovativa IT-tjänster, såväl för staden själv som för alla som verkar i Stockholm. Detta har visat sig i olika internationella rankingar. Stockholm rankades som nummer ett både i år 2013 och år 2014 års Networked Society City index¹. Indexet mäter tre huvuddimensioner av ICT varvid Stokabs grundläggande IT-infrastruktur har tillmätts stor betydelse för Stockholms ranking. Studien visar också att en stads IT-mognad har en positiv påverkan på den ekonomiska utvecklingen och ett starkt samband med levnadsstandard. Vidare stärks möjligheterna att investera i sjukvård, offentliga tjänster och utbildning. Detta bekräftas också i en annan studie² genomförd av Acreo Swedish ICT, ett forskningsinstitut delvis ägt av staten, som visar att investeringar i Stokabs fibernät haft positiv inverkan på IT-utvecklingen och etableringen av IT-relaterad verksamhet i Stockholms stad. Investeringarna i fibernätet har således genererat stora ekonomiska vinster för samhälle, företag och enskilda medborgare. Studien visar att den

¹ Studie av Ericsson AB

² Stokab – en samhällsekonomisk analys Acreo Swedish ICT, 2013

samhällsekonomiska nyttan med Stokab är minst tre gånger större än gjorda investeringar. I städer där konkurrensen på tjänstenivån är sämre är också priserna på bredband högre.

Stockholm ligger således i framkant även vid en global jämförelse med ett väl utbyggt fibernät som ger marknaden möjlighet att kunna konkurrera på likvärdiga villkor. Efter att Stokab har anslutit i princip alla flerfamiljshus bereds cirka 90³ procent av Stockholms hushåll möjlighet att ansluta sig till det operatörsneutrala fibernätet. En allt mer ökande valfrihet för konsumenterna möjliggörs genom att flerfamiljshusen är anslutna med mångfiber i en nodstruktur, varvid Stokab kan tillhandahålla FttH-anslutningar⁴ som skapar förutsättningar för operatörer att nå hela vägen fram till slutkunden med sina tjänster. Stokabs, och andra kommunala stadsnäts, fiberutbyggnad är en starkt bidragande orsak till att Sverige är ledande i användning av bredband med höga hastigheter⁵. Allt fler aktörer visar också intresse för, och etablerar sig på, Stockholmsmarknaden. Det innebär också att Stokab får allt fler kunder och bolaget har idag ca 900 kunder varav över 100 är operatörer.

Stokab bildades år 1994 med utgångspunkt att så många som möjligt ska kunna använda samma grundläggande fiberinfrastruktur. Kostnaden för investeringen kan på så sätt delas av flera aktörer. Utbyggnad av fibernät är, i likhet med all annan markförlagd infrastruktur, dyr initialt. Trots detta har Stokab kunnat bygga ut fibernätet som idag kan uppvisa en mycket god täckningsgrad och god tillgång till svart fiber vilket tillhandahålls till låga priser⁶. Operatörerna kan på så vis erbjuda betydligt högre kapacitet i bredbandsnäten till ett lägre pris för slutanvändarna i takt med den alltmer hårdnande konkurrensen på tjänstenivå. Därtill har Stokabs resultatutveckling, efter den ekonomiska kris som präglade IT- och telekombranschen under de första åren på 2000-talet, varit mycket god. Deloitte har studerat Stokabs affärsmodell i ett par rapporter⁷ och analyserat vilka orsaker som ligger till grund för marknadsmodellens effektivitet. Kommuners intresse av att äga näten och att de ser dessa som en infrastruktur liknande vägar och järnvägar, snarare än telekomtillgångar, anges som de huvudsakliga orsakerna till

³ Enligt PTS bredbandskartläggning har 83 % av befolkningen i Stockholms kommun tillgång till fiberbaserade bredband.

⁴ Fiber to the Home

⁵ Digital Agenda Scoreboard 2014 – Broadband markets

⁶ Företags kostnad för 100 Mbit/s- anslutning United Minds

⁷ Kommunikationsinfrastrukturens betydelse för bredbandsmarknaden – Analys av olika marknadsmodeller. Deloitte Juni 2014, Impact of Stokab – benchmarking study Deloitte December 2010

marknadsmodellens effektivitet. Studien visar således att stadens ägande och nuvarande inriktning av Stokabs verksamhet skapar förutsättningar för en effektiv marknadsmodell som säkerställer att fibernätet över tid kan samutnyttjas på likvärdiga villkor av alla aktörer, såväl privata som offentliga. Stokabmodellen är idag allmänt accepterad och väcker ett allt större intresse i EU-kommissionen och i länder över hela världen. Stockholms stad har genom ägandet av Stokab främjat utvecklingen inom IT- och telekommarknaden med en långsiktighet som skapar stabilitet och förutsägbarhet vilket efterfrågas i den allt snabbare utvecklingen inom branschen. Denna utveckling hade inte varit möjlig vid en ideologiskt motiverad försäljning av bolaget.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion av Jan Björklund m.fl. (FP) Försäljning av AB Stokab (2003:32).

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Lotta Edholm (FP) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motionen kan anses besvarad med följande:

Med anledning av motionen gjordes under alliansens styre en gedigen utredning kring möjligheterna att sälja Stokab. Bakgrunden var den oseriösa verksamhet som bolaget ägnat sig åt.

Utredningen gav vid handen att en försäljning var fullt möjlig men att det skulle vara svårt att garantera operatörsoberoendet efter en försäljning.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2003:32) av Jan Björklund m.fl. (FP) om ”Försäljning av AB Stokab” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Ulrika Gunnarsson

Remissammanställning

Ärendet

Jan Björklund m.fl. (FP) har i kommunfullmäktige i november 2003 väckt en motion (2003:32) om försäljning av AB Stokab. Motionen behandlades, tillsammans med en annan motion som numera är återtagen, av kommunstyrelsen i början av 2007 (utlåtande 2006:48). Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 12 februari 2007 utgick ärendet från kommunfullmäktiges sammanträde och tas därför upp på nytt.

Beredning

Motionen har remitterats till stadsledningskontoret, Stockholms Stadshus AB och AB Stokab.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 februari 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stokab är ett kommunalt ägt operatörsberoende fiberbolag som bygger och hyr ut ett passivt fibernät i Stockholmsregionen. Bolaget är konkurrensneutralt och tillhandahåller ett nät som är öppet för alla på likvärdiga villkor. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

Motionen om försäljning av AB Stokab är utförligt behandlad i Utlåtande 2006:48 (Dnr 023-3823/2003, där en även liknande motion av Ewa Samuelsson och Anders Broberg (båda KD) (2004:63) behandlas, *Försäljning av AB Stokab till kunderna*. Mot bakgrund av anförda skäl föreslås i Utlåtande 2006:48 att motionen avslås.

Stadsledningskontoret anser att anförda grunder i utlåtandet alltså är relevanta. Fibernätet i Stockholm utgör en strategisk infrastruktur i likhet med exempelvis vattenledningsnätet. Styrkan i verksamheten är operatörsneutraliteten vilken garanterar en fri och öppen konkurrens mellan de marknadsaktörer som fyller nätet med innehåll. Vid en försäljning finns inget lagstöd för att upprätthålla ett operatörsberoende.

Vidare anser stadsledningskontoret att det innebär en stor praktisk fördel när stadens ”grävmonopol” kan utnyttjas så att utbyggnad och underhåll av fibernätet kan samordnas såsom tillåts idag. Alternativet skulle kunna innebära att nya aktörer återkommande skulle begära tillstånd för att bygga ut ett eget fibernät, till men för tillgänglighet och framkomlighet i staden. Att samordna en utbyggnad på det sätt som

tillåts genom AB Stokabs försorg äger samhällsekonomiska fördelar och garanterar lika villkor mellan tjänsteleverantörer.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att anse motionen besvarad med vad som anförs i tjänsteutlåtandet.

Stockholm Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 9 februari 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Stadshus AB besvarade 2000-12-18 en motion med liknande innebörd. Det dagsaktuella läget för Stokab har förändrats, men koncernledningen gör fortfarande samma bedömning, dvs. att staden bör behålla hela sitt ägande i Stokab.

Det främsta skälet är att det saknas lagstöd för att kunna garantera ett operatörsoberoende Stokab efter en försäljning även med det förslag om maktdelning som framlagts i motionen. Stokab med nuvarande funktion som operatörsoberoende leverantör utgör en balanserande faktor och ett konkurrensskapande alternativ till Telia för såväl befintliga som nya aktörer på Stockholmsmarknaden. IT-utvecklingen i Stockholm har för övrigt placerat Stockholm i den absoluta världstoppen vid ranking av världens IT-städer. Risken för minskad konkurrens i telemarknaden och betydande osäkerhet är uppenbar om en eller ett par av marknadens operatörer under nuvarande omständigheter skulle få direkt eller indirekt kontroll och inflytande över Stokabs strategiskt viktiga nät i Stockholm.

Det är således väsentligt att enskilda aktörer som också uppträder som operatörer och tillhandahåller tjänster inte får konkurrensfördelar på övriga marknadens bekostnad. En sådan situation skulle kunna uppstå om staden i dag går ur sitt innehav i Stokab. Oavsett om det gäller slutkunder och enskilda konsumenter eller andra aktörer på marknaden, skulle sannolikt IT-utvecklingen i regionen hämmas av att befintliga kunder i Stokabs nät ser sin position hotad av att konkurrerande företag får en direkt eller indirekt insyn i deras affärer och påverkan på dessa i nätbolaget Stokab. Enligt koncernledningens uppfattning är det av såväl konkurrens- som utvecklingsskäl angeläget att en ensam aktör inte ges möjlighet till kontroll över både nät och innehåll.

Under den nya styrelsen och bolagsledningen har Stokab genomfört omfattande åtgärder för att stabilisera den ekonomiska situationen. Koncernledningen anser att bolagets nya affärsstrategi och inriktning medför möjligheter till förbättrade ekonomiska utsikter. De kostnadsbesparande åtgärder som vidtas på kort sikt, och som bland annat medför en reduktion i personalstyrkan, är en avgörande del i denna process.

Koncernledningen anser att Stokabs förra ledning gravt åsidosatt sina skyldigheter och misskött företaget. Den situation som uppstått i Stokab är utomordentligt allvarlig och påvisar mycket tydligt att bolagsstyrelserna måste utöva sin kontrollfunktion, liksom att den politiska ledningen, koncernledningen och revisorerna måste reagera

snabbt och resolut när det är uppenbart att det finns fel och brister i stadens bolag. I koncernstyrelsens yttrande 2003-12-16 över lekmannarevisorernas granskningspromemoria avseende AB Stokab beslutades om en rad åtgärder för att förstärka och förbättra styrningen inom koncernen Stockholms Stadshus AB.

Koncernledningen anser avslutningsvis att det i dagsläget är betydligt mer väsentligt att fortsätta arbetet med att stärka och utveckla Stokab än att överväga olika former av förändrat ägarskap för bolaget.

AB Stokab

AB Stokab beslutade vid sitt sammanträde den 9 februari 2004 att som sitt yttrande till kommunstyrelsen överlämna och åberopa av verkställande direktören upprättat förslag till yttrande.

Reservation anfördes av Sebastian Cederschiöld och Christer H Sjöblom (båda m) och Ulf Keijer (fp), *bilaga 1*.

AB Stokabs yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Syftet med infrastrukturen och verksamheten, enligt Stockholms stads budget 2004 samt treårsplan 2004-2006 för koncernen Stockholms Stadshus AB, är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

Ägandet av Stokab och formerna för dess verksamhet är en fråga som inte primärt ankommer på bolaget.

Det kan dock konstateras att fullmäktige i budget 2001 med inriktning för 2002 och 2003 gav Stockholms Stadshus AB i uppdrag att ”förbereda en försäljning av Stokab, vilken måste ske under förutsättning av att det etablerade operatörsberoendet kan garanteras”. Försäljningen kom inte till stånd därför att villkoret om garanti för det etablerade operatörsberoendet efter en eventuell försäljning av AB Stokab inte kunde uppfyllas.

Vi är av den bestämda uppfattningen att en försäljning, utan att fortsatt operatörsberoende kan garanteras, riskerar att negativt och påtagligt påverka konkurrenssituationen på data- och telekommunikationsmarknaden i Stockholmsområdet med därav följande negativ inverkan på stadens och regionens attraktionskraft. Om fortsatt operatörsberoende inte kan garanteras ökar vidare risken påtagligt för en ökad uppgrävning av stadens gator. Därutöver riskeras att en försäljning medför kapitalförstörelse genom att värdet av en rad avtal vid en försäljning skulle minska eller gå förlorat.

Det kan i sammanhanget också konstateras att stora inlåsningsproblem finns på tele- och datakommunikationsmarknaden, där operatörerna utnyttjar sin makt över

infrastrukturen till att begränsa möjligheterna för slutanvändarna (konsumenter, företag och myndigheter) att nyttja de tjänster som annars finns tillgängliga. Stokab har därvid som operatörsberoende aktör en viktig roll att spela när det gäller att skapa möjligheter för marknadens aktörer inkl. neutrala operatörer på nivån mellan den passiva infrastrukturen och tjänsteleverantörsnivån att etablera sig. Därmed kan tjänsteleverantörer på ett effektivt sätt nå slutkunderna över en neutral infrastruktur. Arbete med denna utmaning har mot den bakgrunden påbörjats med samarbete med bl a fastighetsägare och andra kommuners stadsnät.

Så som framgår av e-komutredningens delbetänkande avseende lag om elektronisk kommunikation (SOU 2002:60 s 251) torde det inte finnas någon möjligheten att lagstiftningsvägen förplikta den som äger eller på annat sätt kontrollerar ett elektroniskt kommunikationsnät att vara operatörsberoende.

Möjligheterna att garantera det etablerade operatörsberoendet efter en eventuell försäljning av AB Stokab lyser alltfjämt med sin frånvaro. Behovet av konkurrensbefrämjande operatörsberoende infrastruktur är däremot alltfjämt mycket stort.

Den allmänna kritik mot bolaget som framförs i motionen har redan tidigare föranlett bl a polisanmälan, utbyte av ledning och omorganisation i bolaget och kommenteras inte ytterligare i detta sammanhang. Stokabs styrelse har med sin nya ledning redan fattat beslut om att ta Stokab in i en ny utvecklingsfas, grundad på Riksdagens politiska beslut om ett informationssamhälle för alla, där bolagets roll i samhällsbygget tas tillvara.

Reservationer m.m.

AB Stokab

Reservation anfördes av Sebastian Cederschiöld och Christer H Sjöblom (båda m) och Ulf Keijer (fp) enligt följande.

Stokab bör säljas. Det finns ingen anledning att Stockholms stads skattebetalare skall stå för den risk det innebär att vara verksam inom verksamhetsområdet. Försäljningen av Stokab är en ägarfråga och Stockholms Stadshus AB bör därför inleda en försäljning av bolaget.

Vid en försäljning av bolaget skall Stockholms Stadshus AB agera så att operatörsoberoendet vidmakthålls. Huruvida Stokab skall säljas som helt bolag eller avstyckas i flera delar för att sedan säljas är en fråga som ägarbolaget skall avgöra.